

Riktlinjer för välfärdsbrott

Arbetsmarknadsförvaltningen

Innehållsförteckning

Arbetsmarknadsnämndens inställning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Definitioner	2
Riskutsatta verksamheter	3
Samarbete och samverkan	3
Hantering av välfärdsbrott	4
Rutiner och tillvägagångssätt	4
Upptäckt och hantering	4
Uppföljning och utvärdering	4

Diarienummer: AMF 2024/326

Fastställt den: 2024-12-17

Fastställt av: Arbetsmarknadsnämnden

För revidering ansvarar: Arbetsmarknadsförvaltningen

För uppföljning ansvarar: Arbetsmarknadsnämnden

Dokumentet gäller för: Arbetsmarknadsnämnden/Arbetsmarknadsförvaltningen

Giltighetsperiod: 2025-01-08

Kommunal författningssamling: Riktlinjer

Arbetsmarknadsnämndens inställning

Arbetsmarknadsnämndens verksamheter ska arbeta för att:

1. säkerställa att de skattemedel som finansierar nämndens arbete används till de ändamål de är avsedda för,
2. motverka att välfärdsbrottslighet undergräver tilliten till välfärdssystemet i allmänhet och nämndens verksamheter i synnerhet.

Bakgrund

Välfärdsbrottslighet är ett utbrett och systematiskt samhällsproblem. Under kalenderåret 2021 uppgick de felaktiga utbetalningarna på nationell nivå till mellan 13 och 16 miljarder kronor. Kommunerna är särskilt utsatta och drabbas i allt högre grad. Utöver de direkta konsekvenserna – att offentliga resurser felaktigt tillfaller personer eller verksamheter de inte är avsedda för – medför välfärdsbrott även betydande indirekta följder. Ett exempel är ett minskat förtroende hos medborgare för de offentliga verksamheterna och deras hantering av skattemedel. Detta kan ytterst utgöra ett hot mot rättssäkerheten och demokratin.

Det bedöms vara av stor vikt att de offentliga verksamheterna arbetar aktivt för att motverka välfärdsbrottslighet. I juli 2023 fick kommunerna ett lagstadgat uppdrag och ansvar att arbeta brottsförebyggande genom lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I anslutning till detta framhåller rapporter från Brottsförebyggande rådet och Sveriges Kommuner och Regioner att det föreligger ett behov av ytterligare kunskap om vad välfärdsbrott innebär och vilka verktyg som bör nyttjas i bekämpandet av välfärdsbrottsligheten.

Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att tydliggöra Hässleholms kommuns arbetsmarknadsnämnds strategi och inställning för att motverka välfärdsbrott. Riktlinjerna beskriver även hur arbetsmarknadsförvaltningen i nuläget arbetar för att förebygga denna typ av brottslighet.

Definitioner

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) definierar *välfärdsbrott* som: "När en aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommuners och regioners välfärdssystem för egen vinning." Denna definition, eller dess tidigare form från 2021, används ofta av kommuner och myndigheter i riktlinjer och handlingsplaner. Likväl poängterar SKR att det inte finns en enhetlig nationell definition av begreppet välfärdsbrottslighet. Vad som däremot anses vedertaget är att välfärdsbrott karaktäriseras av bedrägerier eller överutnyttjande av de offentliga välfärdssystemen. Välfärd beskrivs i sammanhanget som ett samlingsbegrepp för de grundläggande och till merparten skattefinansierade välfärdstjänster som samhället enligt lag ska tillhandahålla.

SKR beskriver välfärdsbrott och otillåten påverkan som närbesläktade. *Otillåten påverkan* är ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevalda att agera på ett annat sätt än vad befattning, regelverk eller rutiner annars gör gällande. Ett sådant agerande kan vara att tjänstepersonen inte fattar ett beslut inom ramen för myndighetsutövning eller avstår från att polisanmäla en inträffad händelse. Genom sådan otillåten påverkan drabbas inte enbart den enskilda av hot eller trakasserier, utan även samhällets

funktioner. Då lagar och förordningar riskerar att åsidosättas utgör otillåten påverkan ett demokratiproblem.

Vidare beskrivs välfärdsbrott ofta som nära kopplade till begrepp som *organiserad brottslighet* eller *ekonomisk brottslighet*. Organiserad brottslighet är, också det, ett samlingsbegrepp – i detta fall för olika typer av brottslighet där minst två personer som varaktigt över tid begår allvarliga brott i samarbete i syfte att uppnå ekonomisk vinning. Inom *ekonomisk brottslighet* innefattas olika typer av brott, där skattebrott och bokföringsbrott utgör de vanligaste (Fredriksson, 2024).

Riskutsatta verksamheter

Inom arbetsmarknadsnämndens verksamheter är särskilt försörjningsstödsenheterna, med ansvar för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd, utsatta för välfärdsbrottslighet. För försörjningsstödsenheterna är den mest framträdande risken felaktiga utbetalningar av just ekonomiskt bistånd. Såväl försörjningsstödsenheterna som förvaltningens skolverksamheter – som också ägnar sig åt myndighetsutövning vid exempelvis betygssättning – riskerar att drabbas av otillåten påverkan. Likaså är arbetsmarknadsenheten riskutsatt, särskilt avseende att säkerställa att samarbeten med praktikplatser och arbetsgivare enbart sker med aktörer utan koppling till organiserad brottslighet.

Samarbete och samverkan

Inom ReAgera i Hässleholms kommun har arbetsgruppen för välfärdsbrott ursprungligen bestått av omsorgsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, överförmyndarenheten och Hässlehem. Denna sammansättning baserades på en förstudie som revisionsfirman EY genomförde på uppdrag av kommunrevisorerna. Förstudien granskade interna kontrollsystem för att förhindra välfärdsbrott inom bolaget och nämnda förvaltningar. Även socialnämnden var inkluderad i granskningen.

Sammansättningen av arbetsgruppen har i skrivande stund utökats med representanter från kommunens redovisningsenhet, kultur- och fritidsförvaltningen och socialförvaltningen. Gruppen kommer successivt att breddas för att inkludera alla kommunala verksamheter som aktivt arbetar för att motverka välfärdsbrott.

Arbetsmarknadsförvaltningen har ett särskilt internt samarbete med Hässlehem. Om Hässlehem genom sin verksamhet fattar misstanke om förekomsten av välfärdsbrott meddelas försörjningsstödsenheterna. Vidare föreligger det inom kommunens nämnder och verksamheter en underrättelseskyldighet enligt Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Underrättelseskyldigheten innebär att den verksamhet som får kännedom om att en ekonomisk förmån kan antas betalas ut felaktigt ska underrätta den del av kommunen som betalar ut bidraget. I arbetsmarknadsförvaltningens fall skulle Försörjningsstödsenheterna underrättas.

Försörjningsstödsenheterna är representerade i ett kommunnätverk med andra Skånekommuner i syfte att utbyta arbetssätt och erfarenheter inom området. Kommunnätverket bjuder in samverkanspartners inom exempelvis statliga myndigheter för att förbättra förutsättningarna för att tillsammans förebygga och hantera välfärdsbrottslighet.

Hantering av välfärdsbrott

Rutiner och tillvägagångssätt

Arbetsmarknadsförvaltningens försörjningsstödsenheter har noterat en ökning av misstänkta bidragsbrott, vilket följer den nationella trenden. För att säkerställa ett proaktivt arbetssätt upprättade försörjningsstödsenheterna ett nyhandläggarteam i mars 2024. Nyhandläggarteamet består av handläggare som arbetar både med utredningar av återkrav när ekonomiskt bistånd misstänks ha beviljats på felaktiga grunder och grundliga utredningar av den första ansökan i nya ärenden. Detta gör att alla nya ansökningar granskas utifrån riskmarkörer för bidragsbrott, vilket säkrar korrekta utbetalningarna och förväntas leda till att färre bidragsbrott uppstår. Den nya organisationen skiljer hanteringen av nya ärenden och utredningar av felaktiga utbetalningar från den löpande verksamheten, vilket skapar bättre förutsättningar för båda arbetsgruppers arbete.

Försörjningsstödsenheterna har rutiner som kontinuerligt ses över och kompletteras för att förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Rutiner säkerställer hur återkrav och misstänkt bidragsbrott utreds och handläggs. För att implementera rutiner utbildas all personal inom försörjningsstödsenheterna. Varje handläggare ska ha genomfört en sådan utbildning. Utbildningsmaterialet omfattar även hur handläggare kan identifiera beteenden hos klienter som kan utgöra försök till otillåten påverkan.

Upptäckt och hantering

När det finns indikationer på felaktig utbetalning i ett pågående ärende ska handläggare kontakta arbetsledare för bedömning av vilka krav som ska ställas för att styrka biståndsrätten framåt och om nyhandläggarteamet ska kopplas på för att utreda återkrav. När en återkravsutredning visar på bidragsbrott görs en polisanmälan enligt kommunens skyldigheter enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

Uppföljning och utvärdering

Det förs statistik över polisanmälningar, återkrav, återbetalningar och ärenden som drivs till Förvaltningsrätten i syfte att kunna skicka obetald skuld till inkasso/kronofogdemyndigheten. Utifrån denna statistik görs det uppföljning och utvärdering av förvaltningens arbete inom området. Om nya former av välfärdsbrottslighet upptäcks eller misstänks i någon av arbetsmarknadsförvaltningens enheter kommer ärendet att avhandlas i förvaltningens ledningsgrupp.

Arbetsmarknadsförvaltningen informerar allmänheten vid fällande domar om bidragsbrott i kommunen och andra händelser som synliggör arbetsmarknadsförvaltningens arbete mot välfärdsbrott. Syftet är att förebygga nya välfärdsbrott och öka medborgarnas tillit till att rätt bidrag betalas ut till rätt person i rätt tid.

**Hässleholms
kommun**

Hässleholms kommun • Stadshuset • 281 80 Hässleholm • Tel 0451-26 70 00 • hassleholm.se